

מדינת ישראל
 משרד האוצר - אגף החשב הכללי
 ועדת האינטרנט הממשלתית
 WWW.ITPOLICY.GOV.IL

שם המסמך : קישורים
 תאריך כתיבה : 27.7.97
 גירסא : 1.0 (לא סופית)
 מצב המסמך : בעבודה – להערות הועדה
 שם לאחזור : sites/legalink
 כותב המסמך : בריאן ניגן

קישורים (links)¹

1. מבוא - האופי הבינלאומי של האינטרנט

האופי הבינלאומי של האינטרנט מהווה מכשול לקביעת הדין החל על מי שמפעיל אתר אינטרנט. אתר המופעל מישראל עלול להיות כפוף לחוקים ולדינים של כל מדינה ומדינה שממנה יש גישה לאתר.² בתחום דיני זכויות יוצרים, קיימות אמנות בינלאומיות, המאמצות את השיטה של "הטיפול הלאומי" – היינו, מחילים על יצירה שמקורה במדינה אחת (שהיא חתומה על האמנה) דיני זכויות יוצרים של מדינה אחרת (שהיא חתומה על האמנה) אם נעשה שימוש ביצירה בגבולות המדינה השנייה.³ לעומת זאת, דיני סימני מסחר הם מקומיים בלבד, ותלויים ברישום בכל מדינה ומדינה בנפרד. דיני נזיקין, דיני חוזים, חוקי הגנת הפרטיות חוקים פליליים וכו' – כולם הם מקומיים. מצב זה מביא לאי-ודאות משפטית במישור הבינלאומי.

לאור האמור לעיל, קיים צורך היום להסדיר את השימוש באינטרנט בהסכם/אמנה בינלאומיים. במסמך "A Framework for Global Electronic Commerce"⁴, קורא נשיא ארה"ב, ביל קלינטון, ליצור uniform commercial principles אודות המסחר באינטרנט, על מנת להבטיח וודאות משפטית בסביבה גלובלית זאת. אך כל עוד אין הסדר בינלאומי מוסכם, עלינו להתמודד עם המציאות הקיימת, במגמה ללמוד מן הניסיון של אחרים (בעיקר בארה"ב ובאירופה), תוך התאמה לדין המקומי בישראל.

אחד התחומים ה"חמים" היום, משפטית, הוא השימוש בקישורים (links) ב-WWW. מלבד GUI-ה, טכנולוגית הקישור עומדת ביסוד הצלחת ה-WWW. בתחילת שנת 1997, הזדעזע עולם האינטרנט עקב הגשת שתי תביעות אזרחיות בארה"ב,⁵ שמטרתן היתה להגביל את זכותו של בעל

¹ מסמך זה הוכן על פי בקשת ועדת האינטרנט הממשלתית, במילוי תפקידי כיועץ המשפטי לועדה. המסמך נועד לשימוש הועדה בגיבוש הנחיות למשרדי הממשלה. הצגת המסמך בפני הציבור באתר האינטרנט של ועדת האינטרנט הממשלתית נעשית כשירות לציבור בכלל, ולציבור המשפטנים בשירות המדינה בפרט. יש להדגיש כי אין בין כותב המסמך לבין הציבור כל יחסי עורך דין/לקוח, וכי אין מסמך זה מהווה יעוץ משפטי כלשהו לציבור.

² בעניין *United States v. Thomas*, Nos. 94-6648, 94-6649, 1996 U.S. App. Lexis 1069 (6th Cir. 1996), פרסם בעל BBS באזור סן פרנסיסקו בקליפורניה, תמונות של נשים ערומות. הפצת חומר פורנוגרפי לפי הסטנדרטים של הקהילה המקומית Tennessee, היא עבירה פלילית. אחרי שגישה ל-BBS ניתנה לתושב Tennessee, הוצא צו הסגרה נגד בעל ה-BBS. הוא הובא למדינת Tennessee, הועמד לדין על הפצת חומר פורנוגרפי, הורשע, ונידון ל-37 חודשי מאסר בפועל.

³ אמנת ברן והסכם TRIPS הנשען עליה.
⁴ הוצג על ידי נשיא ארה"ב, ביל קלינטון, ביום 1.6.97

<http://www.whitehouse.gov/WH/New/Commerce/read.html>

⁵The Washington Post Company et. al v. TotalNEWS, Inc. et al, 97 Civ. 1190 (PKL), United States District Court, Southern District of New York, Feb. 20, 1997,

<http://www.ljx.com/internet/complain.html>

Ticketmaster Corp. v. Microsoft. Corp., No. 97-3055 DDP, United States District Court, Central District

אתר **מסחרי** אחד להפנות לאתר **מסחרי** אחר באמצעות קישור, מבלי לקבל רשות לכך מראש מבעל האתר שאליו מפנים. תביעות אלו מיקדו את תשומת לב הציבור בסוגיות המשפטיות הנוגעות בשימוש בקישורים, אם כי יש לציין כי הן נבעו ממשבי רוח שנשבו בעולם האינטרנט זמן מה לפני שהוגשו.

שתי התביעות הנ"ל התבססו בעיקר על טענות בתחום הקניין הרוחני, בסכסוך בין בעל אתר אחד (האתר המקשר) לבין בעל אתר אחר (האתר המקושר). אפשר לאפיין את התביעות הנ"ל כתביעות מסחריות, כאשר נעשה שימוש בעילות מתחום הקניין הרוחני (הפרת זכויות יוצרים, הפרת סימני מסחר, דילול סימני מסחר וכו') ככלים להתוודות עקרונית המסחר ההוגן בסביבת הסייברספייס. עד מועד כתיבת שורות אלו, טרם הוכרע סכסוך משפטי כלשהו מן הסוג הנ"ל על ידי בית משפט, ועל כן אין לדעת באיזה מידה תוכרנה העילות המשפטיות שהועלו בהן. מכל מקום, אי-אפשר לקבוע כי אין בעילות אלו ולא כלום- ויש להתייחס לטענות שהועלו בזהירות בבחינת "חשדה וכבדהו".

לעומת הסכסוכים בין בעלי אתרים על רקע מסחרי, קיימת בעיה שונה באופיה הנוגעת גם היא לשימוש בקישורים, הלא היא האחראיות של בעל אתר אחד לתוכן של אתר אחר אליו הוא מקשר. אחראיות זאת יכולה להתבטא במישור האזרחי (כגון: אחראיות בנזיקין למשתמש שניזוק עקב השימוש בחומר הנמצא באתר מקושר) או במישור הפלילי (כגון: ההפניה לאתר מקושר לשם ביצוע עבירה פלילית).

מטרת מסמך זה היא להציע המלצות מעשיות למפעילי אינטרנט במשרדי ממשלה, הנוגעות לשימוש בקישורים באתרים שלהם. במבט ראשון, נראה כי הסוגיות המסחריות אינן רלוונטיות למשרדי ממשלה. יחד עם זאת, דומה שלסוגיות המסחריות השלכות, ולו עקיפות, על כל מפעילי אתר אינטרנט, בכל התחומים. לפיכך, חשוב להבין את הסוגיות המסחריות, אפילו אם לא תמיד ניתן להסיק מהן מסקנות ישירות אודות השימוש בקישורים באתרים ממשלתיים.

ארגון מסמך זה מקביל לדרך הצגת הנושאים לעיל: אפתח בדיון בסוגיות המסחריות, ואמשיך בדיון בסוגיות האחרות. בסוף כל פרק יסוכמו המלצות. בסוף המסמך תבוא רשימה מרוכזת של כל ההמלצות, ולבסוף, בנספח, תימצא דוגמה של תנאים אודות קישורים שמן הרצוי להוסיף לתנאי השימוש של אתר אינטרנט. אך בטרם נדון בסוגיות המשפטיות, חובה לעמוד על עקרונות היסוד של טכנולוגיית הקישורים, כדי ליצור תשתית עובדתית ראויה להמשך הדיון.

2. שני סוגים של קישורים

כדי להבין את הסוגיות המשפטיות הסובבות את השימוש בקישורים, יש להקדים ולעמוד על קיומם של שני סוגים שונים של קישורים הנתמכים על ידי HTML: קישור (Hypertext) href (REfERENCE) וקישור (IMaGe) img.

בקישור מסוג href ניתן לבצע שני סוגים של פעולות:

פעולה אחת היא המעבר מחלק אחד של דף לחלק אחר בו. למשל, ניתן לכתוב בראש דף רשימת נושאים שיפורטו בהמשך הדף (מעין תוכן עניינים), כאשר כל פריט ברשימה זאת ישמש גם כקישור מסוג href. ההצבעה על הקישור והלחיצה על העכבר, יקפיצו את הקורא ישירות לחלק של הדף שבו נמצא פירוט אותו נושא.

פעולה אחרת היא הצגת דף חדש, שכתובתו (URL) שונה מכתובת הדף המפנה. מאחורי הקישור במקרה זה ישנה הכתובת של הדף החדש. בחירת הקישור גורמת למחשב לפנות לשרת שבו נמצא הדף, ו"להביא" את הדף למחשב המפנה ולהציגו בדפדפן. הצגת הדף החדש יכולה להתבצע (היום) באחת משלוש דרכים: הדף החדש מחליף את הדף הקודם בתוך החלון הפתוח בתוך הדפדפן; הדף החדש מוצג בתוך חלון דפדפן חדש, כאשר הדף הקודם נשאר אף הוא פתוח (אך ברקע); הדף החדש מוצג בתוך מסגרת של האתר המפנה.

קישור מסוג img גורם לכך שהמחשב של המשתמש פונה לכתובת אינטרנט (URL) אחרת ומביא למחשב המשתמש קובץ המכיל גרפיקה או תמונה, ומשבץ את הקובץ בתוך דף שכבר מוצג בדפדפן של המחשב המפנה. לדוגמה, ניתן לשים קובץ גרפי המכיל סמל המדינה ב-URL מסוים, ולקבוע בכל דף באתר אינטרנט של משרד ממשלתי כי אותו קובץ ישובץ בראש כל דף כאמור, באמצעות קישור img.

כעת ניתן לגשת לבחינת הסוגיות המשפטיות.

3. זכויות יוצרים

קישורי img

השימוש בקישור מסוג img עלול להביא להפרת זכות יוצרים של צד ג', ויש להקפיד על השימוש בו. הבעיה מתעוררת כאשר משתמשים בקישור מן הסוג הזה כדי לשבץ גרפיקה/איור/ציור/תמונה (להלן: היצירה) שזכות היוצרים בה שייכת לצד ג' - בתוך אתר אינטרנט של הגורם המפנה - מבלי לקבל את הסכמת בעל הזכות לעשות כן. ההצגה כאמור, עלולה להוות יצירה נגזרת שנוצרה תוך הפרת זכות היוצרים של בעל הזכות ביצירה - אם כי טרם נקבעה הלכה משפטית מחייבת בנושא זה.

בנוסף, אם היצירה תהיה מוצגת בדף המפנה ללא ייחוס שם היוצר, הדבר עלול להוות הפרת הזכות המוסרית של היוצר ביצירתו.

המלצה: על פי האמור לעיל, מומלץ שלא להשתמש בקישור img כדי לשבץ יצירות שמקורן מחוץ לאתר המפנה, ללא הסכמה מראש ובכתב מאת בעל הזכויות ביצירה. יש להקפיד על ייחוס מקור היצירה בצורה מתאימה.

קישורי href

בדרך כלל, השימוש בקישורי href איננו מעלה בעיות משפטיות בתחום דיני זכות יוצרים, כל עוד הקישור גורם להצגת הדף החדש בדפדפן באופן עצמאי (תוך החלפת דף קודם או תוך הצגת הדף החדש בחלון חדש).

למרות האמור לעיל, באוקטובר 1996 הוגשה לבית משפט בסקוטלנד, בקשה למתן צו מניעה זמני נגד עתון בעילה של הפרת זכות יוצרים אגב ביצוע קישורים. עובדות המקרה הן כדלקמן. למבקש, עיתון בשם ⁶The Shetland Times, אתר אינטרנט. באתר זה נמצא עיתון אינטרנט של המבקש, בשם ⁷The Shetland Times Online. בדף הבית של עיתון האינטרנט יש כותרות של מאמרים, ופרסומות מסחריות. הכותרות משמשות כקישורים למאמרים הנמצאים בדפים אחרים באתר (כל דף נמצא ב-URL משלו). המשיב (עיתון בשם ⁸The Shetland News) הקים אתר אינטרנט משלו, בו הציג אותן הכותרות אשר הופיעו בדף הבית של עיתון האינטרנט של המבקש. כותרות אלו באתר המשיב שימשו כקישורי href ישירות למאמרים של המבקש באתר שלו, תוך עקיפת עמוד הכותרות של המבקש והפרסומות שבו. יצוין כי המבקש הסכים לכתחילה לקישורים מאתר המשיב לדף הכותרות שלו, אך לא הסכים לקישורים ישירות לדפים המכילים את המאמרים, תוך עקיפת הפרסומות.

⁶ <http://www.shetland-times.co.uk>

⁷ <http://www.shetland-times.co.uk/st>

⁸ <http://www.shetland-news.co.uk>

המבקש טען, בין השאר, כי עצם הקישור למאמרים שלו, ללא הסכמתו, מהווה הפרת זכות היוצרים שלו בהם. בית המשפט נתן את צו הביניים בהתבסס על ההנחה העובדתית שאתר אינטרנט מהווה, "a cable programme service" על פי החוק המקומי. לפיכך, כל הפניה מאתר אינטרנט אחד למשנהו גורמת לכך כי האתר המפנה משדר/מפיץ/מעתיק את החומר מן האתר המקושר. אם דבר זה נעשה ללא הסכמת האתר המקושר, ובהנחה כי החומר המקושר הינו יצירה מוגנת לפי דיני זכויות יוצרים, הרי הדבר מהווה הפרת זכות היוצרים בחומר המוגן. בית המשפט הודה כי לא הוצגה בפניו תשתית עובדתית (וטכנולוגית) מספקת, ורמז כי תוצאות הדיון המלא יכולות להשתנות כאשר תשתית זאת תוצג בפניו כראוי.⁹ דיון משפטי מלא נקבע לחודש אוקטובר 1997.¹⁰

נראה כי בית המשפט הסתמך על תשתית עובדתית שגויה, כאילו הקישור לאתר אחר גורם לכך כי הדף המקושר מוצג במחשב המשתמש באמצעות האתר המפנה. לאמיתו של דבר, הקישור גורם לכך כי מחשב המשתמש פונה לשרת של האתר המקושר, ומבקש ממנו לקבל את הקובץ (או הקבצים) של הדף המבוקש. השרת של האתר המקושר (ולא של האתר המקשר) שולח למחשב המשתמש את הקובץ (או הקבצים) המבוקש. "העתקת" החומר המקושר נעשית, אפוא, על ידי השרת של האתר המקושר, ולא על ידי האתר המפנה. אין האתר המפנה מעתיק או מפיץ או משדר חומר מן האתר המקושר. התפקיד היחיד של הקישור באתר המפנה הוא לתת למחשב המשתמש כתובת אינטרנט שבה ניתן להוריד קובץ (או קבצים) אל תוך מחשב המשתמש. יש לקוות כי מצב עובדתי זה יוצג כראוי בפני בית המשפט בדיון באוקטובר, וכי הוא יסיק את המסקנות המשפטיות הנכונות עקב כך.

המקרה הנ"ל מאפיין את התפתחות המשפט בעולם האינטרנט. קיימת תחושה שהנתבע עושה דבר שאולי איננו כשר- אך מתקשים להגדיר בדיוק את העילה המשפטית לכך, בהעדר חקיקה מתאימה ותקדימים משפטיים. דומה שלא מדובר כאן בבעיה של זכות יוצרים אלא של הפרת סימן מסחר/שירות של התובע- או גניבת עין (נטען, בין השאר, על ידי התובע כי מעשה הנתבע מהווה גניבת עין - passing off). אין לפסול את האפשרות כי בית המשפט יפסוק בסופו של דבר לטובת התובע, אך בהתבסס על עילה שונה מהפרת זכות היוצרים.

לעומת המקרה הנ"ל, קישור מסוג href עלול בכל זאת לגרום להפרת זכות יוצרים, וזאת כאשר הדף המקושר החדש מוצג בתוך **מסגרת** של האתר המפנה. הדבר עלול להוות יצירת יצירה נגזרת, דבר שהינו אסור ללא הסכמת בעל זכות היוצרים ביצירה המקורית.

בנוסף, הצגת דף מקושר במסגרת של האתר המקשר עלולה לשנות את הצורה ואת האופי של הדף המוצג. למשל, אם הדף המקושר אמור למלא את כל שטח הדפדפן, הרי הצגתו במסגרת של אתר אחר גורמת בהכרח להקטנת גודל הדף המוצג ביחס לשטח הדפדפן. זאת משום שבמקום לתפוס את מלוא שטח הדפדפן, הדף המוצג חייב להתחרות עם המסגרת של האתר המפנה- כאשר המסגרת עצמה תופסת שטח יקר בתוך הדפדפן. בנוסף לכך, אופי המסגרת (מבחינה אומנותית), אשר בה מוצג הדף המקושר, לא דווקא יתאים לאופי הדף המוצג. עקב כל אלה, תיתכן פגיעה באופי של הדף המוצג, והדבר עלול להוות הפרה של הזכות המוסרית של יוצר הדף ביצירתו. להלן "דוגמה חיה" המציגה בעיתיות זו.

שמונה חברות המנהלות אתרי אינטרנט, לרבות CNN, תבעו חברה בשם TotalNEWS על כך שהחברה הציגה את אתרי התובעות בתוך מסגרת של אתר הנתבעת.¹¹ נטען בכתב התביעה, בין השאר, כי הצגת אתרי התובעות במסגרת של אתר הנתבעת, מהווה הפרת זכות היוצרים של התובעות (הועלו גם טענות של הפרת סימני מסחר ודילול סימני מסחר, תחרות בלתי הוגנת ועוד). הסכסוך לא הגיע להכרעה של בית המשפט. הצדדים התפשרו מוחץ לכותלי בית המשפט, כאשר הנתבעת הסכימה שלא להציג את אתרי התובעות במסגרת האתר שלה. יודגש כי בהעדר הכרעה של בית המשפט, אין לדעת איזה תיאוריה משפטית אוסרת, אם בכלל, על השימוש במסגרת בנסיבות הנ"ל - האם ההצגה בתוך המסגרת מהווה הפרת זכות יוצרים, הפרת סימני מסחר או הפרה של זכות אחרת. בנוסף, יש לעמוד על כך כי הסכסוך הנ"ל התקיים במישור המסחרי. בנסיבות אלו, ההגנה של "שימוש הוגן" מצומצמת למדי. יתכן כי בנסיבות שונות, אם היה מדובר למשל בהצגת אתר חיצוני במסגרת של אתר **לא מסחרי**, ניתן היה להגן על הצגה זו כ"שימוש הוגן".

⁹ החלטת בית המשפט מוצגת בכתובת <http://www.shetland-news.co.uk/opinion.html>

¹⁰ ניתן לעקוב אחרי ההתפתחויות במקרה זה בכתובת <http://www.shetland-news.co.uk/appeal.html>

¹¹ The Washington Post Company et. al v. TotalNEWS, Inc. et al, הערה 5 לעיל.

על פי הפסיקה בארה"ב, קיימת גם עילה של סיוע להפרת זכות יוצרים. על כך ארחיב את הדיבור בסעיף 5 להלן.

לסיכום - המלצה: אין להציג דף מאתר חייוני **במסגרת** של האתר המפנה, מבלי לקבל מראש את הסכמת בעל האתר החיוני.

4. סימני מסחר וסימני שירות

הקישור יכול להופיע על מסך המחשב בכל צורה שהיא. הוא יכול להיות כתובת של אתר אחר, בצבע מסוים, עם קו תחתון. הוא יכול להיות שם של אתר אחר, או שם של עסק, או כל צירוף מילים המצביע על אופי היעד של ההפניה. הוא יכול להיות אלמנט גרפי, המזהה בצורה זאת או אחרת את היעד של ההפניה.

השם של אתר אחר, או האלמנט הגרפי המציג את האתר האחר, מהווים לפעמים סימן מסחר או סימן שירות של גוף מסחרי. האותיות CNN, למשל, הן סימן שירות רשום של ה-Cable News Network. השימוש באותיות CNN, בלוגו של CNN או ב-URL של CNN כקישור לאתר האינטרנט של CNN יהווה שימוש בסימן, שבנסיבות מסוימות, עלול להוות הפרת זכותו של בעל הסימן.

טרם נקבעה הלכה מחייבת בנושא זה. יחד עם זאת, הוגשו שתי תביעות משפטיות בארה"ב אשר עוררו שאלות באשר לשימוש בקישורים **במישור המסחרי**. תביעה אחת כבר נזכרה לעיל- בעניין TotalNEWS. השניה היא ¹²Ticketmaster v. Microsoft. בשתי תביעות אלו, נטען, בין השאר, כי השימוש בקישור **שהוא גם סימן מסחר/שירות** של האתר המקושר, על ידי **אתר מסחרי**, עלול להטעות את הציבור באשר ליחסים המסחריים שבין האתר המפנה לבין האתר המקושר. כן נטען כי השימוש בסימן על ידי האתר המפנה עלול לגרום להפחתת ערך הסימן בעיני הציבור. משתי סיבות אלו, נטען כי על בעל האתר המפנה לקבל הסכמת האתר המקושר בטרם יבוצע הקישור. בהעדר הסכמה כאמור, ביצוע הקישור עלול להוות הפרת סימן מסחר/שירות (trademark infringement) או דילול ערך סימן מסחר (trademark dilution)¹³.

טרם הוכרע הסכסוך בעניין Ticketmaster. עם זאת, Ticketmaster מונעת קישור אל האתר שלה מאת האתר של Microsoft. למעשה, אין זאת התוצאה הסופית שאליה שואפת Ticketmaster. בטרם הגשת התביעה, ניהלו הצדדים משא ומתן על תנאי השימוש בשם של Ticketmaster באתר של Microsoft, ומשא ומתן זה נכשל עקב דרישותיה של Ticketmaster במישור הכספי. טענתה של Ticketmaster היא, ש-Microsoft עושה שימוש מסחרי בשם שלה, ומרוויחה כסף עקב כך (על ידי מכירת פרסומות באתר של Microsoft). מאחר ומפרסמים מוכנים לשלם כסף כדי לפרסם באתר אינטרנט מוצלח, ומאחר והצלחת אתר Microsoft תלויה במידה מסוימת בשימוש בשמה של Ticketmaster, הרי לדעת Ticketmaster היא זכאית להשתתף ברווחי האתר. ניתן להסיק מן האמור לעיל כי בעוד שהתביעה נשענת, בין השאר, על עילות בתחום הקניין הרוחני, הרי מטרת עילות אלו היא להביא להתווית עקרונית מסחר בעולם האינטרנט אשר מיטיבים עם האינטרסים של התובעת.

כאמור לעיל, הסכסוך בעניין TotalNEWS הסתיים בפשרה. הסכם הפשרה לא פורסם, והמידע עליו בא מפרסום בכלי התקשורת. על פי מקורות אלו, הסכימו התובעות כי הנתבעת תוכל להמשיך בשימוש בסימני מסחר/שירות שלהן כדי לקשר בין אתר הנתבעת לבין אתרי התובעות. הסכמה זאת ניתנה חינם, בלי כסף. ואולם, נקבע גם כי התובעות רשאיות לבטל הסכמה זאת בעתיד. וכפי שנאמר לעיל, הסכימה TotalNEWS כי היא לא תציג את אתרי התובעות המקושרים במסגרת של האתר שלה.

¹² הערה 5 לעיל.

¹³ בארה"ב (Trademark Dilution) 15 USC 1125 (c) (Trademark Infringement) 15 USC 114

שתי התביעות הנ"ל מצביעות על **מגמה בעולם המסחרי**, לפיה הקישור מאתר מסחרי אחד לאתר מסחרי אחר, כאשר הקישור באתר המפנה הינו סימן מסחר/שירות של האתר המקושר, טעון הסכמת האתר המקושר. יודגש - טרם נקבעה הלכה משפטית בנושא זה בארה"ב. יחד עם זאת, יש לציין כי לשכת עורכי הדין בארה"ב הקימה ועדה אשר בוחנת את הסוגיות המשפטיות בנושא של ה"קישור המסחרי", וכי ועדה זאת אמורה להציע המלצות, לרבות הסכם לדוגמה אשר מסדיר את הקישור בין אתרים מסחריים¹⁴.

לא ברור כיצד ההתפתחויות בתחום זה בארה"ב ישפיעו עלינו בישראל, ובפרט, על השימוש בקישורים באתרים של משרדי הממשלה. כל עוד אתרים אלו אינם עוסקים במסחר, נראה, לכאורה, כי - לפי הדין בארה"ב - לא תהיה מניעה להשתמש בקישורים לאתרים של גורמים מסחריים בארה"ב (באמצעות קישורים המבוססים על סימני מסחר/שירות של אתרים אלו).

הדין הישראלי בנוגע לסימני מסחר/שירות, בהקשר של קישורים כאמור לעיל, הוא די מעורפל. בנוסף, פקודת סימני מסחר [נוסח חדש], התשל"ב 1972 - אינה מגדירה הפרת סימן מסחר באותו אופן בו הדבר מוגדר בארה"ב¹⁵. בנוסף, אין הפקודה קובעת עבירה של "דילול סימן מסחר". כפי שנאמר במבוא לעיל, ההגנה על סימן מסחר/שירות תלוי הברישום הסימן בכל מדינה ומדינה. לפיכך, סימן שאיננו רשום בישראל, איננו מוגן בישראל.

הבעיה העיקרית כיום היא, שהמידע המופץ דרך האינטרנט מגיע לכל פינה בעולם, ויתכנו נסיבות בהן מידע המופיע באתר אינטרנט המופעל ממדינה אחת, יהיה כפוף לדינים של מדינה אחרת שממנה יש גישה לאתר. קיימים תקדימים לכך הן בארה"ב (בין המדינות השונות, כפי שנוזכר במבוא) והן מחוצה לה.¹⁶ אולם, ככל שהסוגייה הנ"ל תמשיך להיות מוגבלת לתחום המסחרי, וככל שמשרדי ממשלה אינם עוסקים במסחר, הרי לא צריכה להיות השפעה מיידידת על השימוש בקישורים לאתרים מסחריים מתוך אתרי אינטרנט של משרדי הממשלה.

לסיכום - המלצה: יש לציין בצורה ברורה באתר המקשר לאתרים חיצוניים, את מהות היחסים בין האתרים. בהעדר כל הסכם על ביצוע הקישור, מומלץ לציין כי לא קיים כל קשר מסחרי או אחר בין האתרים¹⁷.

5. אחריות לתוכן דף או אתר מקושר

הבעיות שנידונו לעיל נגעו בהפרת זכות של אדם לעשות שימוש ברכוש שלו. הרכוש כאן הינו הקניין הרוחני ביצירות ובסימני מסחר/שירות. ראינו כיצד ניתן לפגוע בזכות של אדם ברכוש זה באמצעות קישורים.

סוג אחר של בעיה משפטית הנוגעת לקישורים הוא האחריות של בעל אתר (מונח כללי לכל מי שנושא באחריות להפעלת אתר ותוכנו) לתוכן של אתרים מקושרים או לחומר הנמצא באתרים אלו. במישור העקרוני, ניתן להבחין בין שני סוגים של אחריות.

¹⁴ דווח על עבודת הוועדה נמצא באתר ה-ABA בכתובת:

<http://www.abanet.org/buslaw/cyber/groups.html#IntelProp>

¹⁵ סעיף 46 קובע: "רישומו התקף של אדם כבעל סימן מסחר יזכה אותו לשימוש ייחודי בסימן המסחר על הטובין שלגביהם נרשם הסימן ובכל הנוגע אליהם בכפוף לכל תנאי וסייג הרשומים בפנקס."

(לפי סעיף 2 לפקודה, דין סימן שירות כדין סימן מסחר)
¹⁶ בית משפט גרמני אסר על חברת Comuserve להפיץ בגבולות מדינת גרמניה, קבוצות דיון מסוימות שמקורן בשירותי on-line בארה"ב.

¹⁷ באתר TotalNEWS מופיעה הודעה זאת (באותיות גדולות):

NO RELATIONSHIPS EXIST BETWEEN TotalNEWS INC. AND THE PARENT OR SUBSIDIARY COMPANIES THAT OWN THE THIRD-PARTY WEB SITES ACCESSED BY THE USER.

TotalNEWS HAS NO OWNERSHIP OR CONTROL OF THE COPYRIGHTED AND/OR TRADEMARKED MATERIALS FOUND ON THE THIRD-PARTY SITES.

ראה/י בנספח דוגמה של תנאי שימוש הכוללים הודעה כאמור.

הסוג הראשון הוא האחריות לנזק שנגרם למבקר באתר אינטרנט, עקב ההסתמכות על ההפניה לאתר אחר באמצעות קישור, ותוך כדי השימוש בחומר הנמצא באתר המקושר. האחריות של בעל האתר המפנה יכולה לנבוע מרשלנות (בדיני נזיקין) בבחירת החומר המקושר במקור, או באי-נקיטת אמצעים סבירים כדי לוודא כי החומר המקושר אינו עדכני דיו, או השתנה, באופן שיכול להזיק למבקר. כדי להגן על בעל האתר מפני תביעות נזיקין עקב ההסתמכות על חומר באתרים מקושרים, נוהגים לכלול באתר המפנה "disclaimer" (תנאי פטור) שמטרתו לפטור את בעל האתר מאחריות לנזק למי שהשתמש בקישור, ביקר באתר מקושר, וניזוק עקב השימוש באתר המקושר¹⁸.

תנאי פטור כאמור פועל במישור החוזי, והוא מעלה בעיות ושאלות משפטיות משלו¹⁹. יש לוודא כי התנאים אשר אמורים לחול על המשתמש במישור החוזי, מוצגים באופן שניתן להסיק מהם יצירת יחסים חוזיים בין בעל האתר לבין המבקר עקב הביקור באתר. דומה שהנוהג המקובל בעולם היום הוא פרסום הודעה בסוף כל עמוד באתר על כך שהשימוש באתר כפוף לתנאי השימוש. ההודעה עצמה משמשת כקישור לתוכן תנאי השימוש באתר. יחד עם זאת, יש כאלה הדוגלים בפרסום ההודעה בראש כל עמוד באתר, כדי לוודא שהמבקר יראה אותה²⁰. יש המפרסמים את ההודעה במקום בולט אחר בדף הבית של האתר²¹. טרם התגבש נוהג או דין בעניין זה, ולמיטב הבנתי טרם נבחן התוקף ההסכמי של תנאי שימוש ותניות פטור באתרי אינטרנט. לפיכך, ניתן רק להמליץ שההודעה על כך שהשימוש באתר יהיה בכפוף לתנאים מסוימים, תהיה בולטת די הצורך כדי למשוך את תשומת הלב של המבקר, תשמש כקישור לתנאי השימוש הרלוונטיים, ותופיע בעמוד במקום המקובל²².

יש לציין כי תנאי פטור איננו תמיד תקף, ותקפות התנאי נבחנת לפי הדין המקומי. אך מהו "הדין המקומי"? האם זהו דין האתר המפנה, או שמא דין מדינת אתר המשתמש הטוען שנפגע? אין היום תשובה לכך, אך יש להניח כי אם יטען אדם שהוא ניזוק עקב השימוש באתר או בחומר מאתר מקושר אחר, הוא גם יטען לתחולת הדין הכי נוח לו מבחינת התוקף של תנאי פטור.

¹⁸ להלן disclaimer מאתר משפטי ישראלי:

"The use of information found on the internet requires extreme care and thorough investigation. Legal information, including that on the sites linked to from this site, is no exception. The existence on this site of links to other sites is not a warranty or assurance that the information contained on them is reliable, accurate, up to date or complete. The managers of assume no liability whatsoever for any direct or indirect consequences of using information which is found through this site. The use of this site is subject to this disclaimer and attests to the user's agreement thereto".

להלן שתי דוגמאות נוספות של "disclaimer", מאתר ה-Library of Congress ומאתר ה-NASA שבארה"ב.

"The Library of Congress Web and gopher services provide links to materials and sites which are not maintained by the Library of Congress. In providing this service, the Library of Congress cannot accept responsibility for the accuracy or The completeness of information found at other Web or Gopher sites."

"The links on this page take you beyond the realm of the NASA server. If you find a link that is broken, please notify wwwmaster@nas.nasa.gov about it so we may fix it if possible. Note that neither NAS nor the NAS WWW group are responsible for the data presented at the other end of these links. The data was deemed appropriate at the time the link was established, but the content may have changed over time. If you find that one of these links references data which you find inappropriate, please notify wwwmaster@nas.nasa.gov immediately. That said, enjoy your foray into Net Surfing!"

¹⁹ ראה/י מאמר קצר ומעניין בנושא הודעות פטור: Graham J.H. Smith, "Web Page Disclaimers", שנמצא בכתובת: <http://www.twobirds.com/library/internet/disc.htm>

²⁰ Graham J.H. Smith לעיל.

²¹ באתר של TotalNEWS, ההודעה נמצאת פחות או יותר באמצע דף הבית של האתר.

²² סעיף 5.3.4.4 לתכ"ם, ספר מינהל כספי, קובע כי יש להצמיד את ההודעה על זכויות יוצרים ותנאי השימוש ביחד, וכי ההודעה על תנאי השימוש תשמש כקישור לתנאי השימוש עצמם.

בישראל, הדין לפי חוק החוזים האחידים, התשמ"ג1982-, הוא כי בית משפט או בית הדין לחוזים אחידים רשאים לבטל תנאי פטור בחוזה אחיד אם הוא נחשב כתנאי המקפח את זכויות המשתמש²³. סביר להניח כי ככל ששירות ניתן חינם באינטרנט, הרי פנחת הסיכוי כי תנאי פטור בחוזה אחיד החל על השימוש באתר ייחשב כתנאי מקפח. אין מקום לבחון לעומק סוגיה זאת במגבלות מסמך זה, ודי אם בשלב זה תופנה תשומת הלב לנושא.

סוג אחר של אחריות בעל אתר לתוכן אתרים מקושרים, הוא השימוש באינטרנט כדי לבצע מעשה שלא כדין, כגון פרסום לשון הרע, פרסום דברי הסתה, סיוע לביצוע עבירות או סיוע בהפרת זכויות של אחרים. ככל שניתן לבצע פעולות בלתי חוקיות באמצעות פרסום "ישיר" באתר אינטרנט, ניתן לעשות אותן גם באמצעות או בסיוע קישורים לאתרים אחרים.

לדוגמה, מקרה בו הוצא צו מניעה זמני בתחילת יוני 1997 מאת בית משפט אנגלי בעניין Nottinghamshire County Council v. Gwatkin et al²⁴. המדובר בפרסום באינטרנט של דו"ח על ניצול מיני של ילדים במוסדות, בידיעת גורמים ציבוריים (עובדים סוציאליים, משטרה וכו'). פרסום הדו"ח נאסר באנגליה. למרות זאת, הוצב הדו"ח על שרתים מחוץ לאנגליה - בארה"ב ובבלגיה. המשיבים באנגליה מפעילים אתר אינטרנט מאנגליה, והם כללו באתר שלהם קישור לדו"ח הנמצא על האתרים הנ"ל. בית המשפט צווה על המשיבים להסיר מן האתר שלהם את הקישורים לדו"ח, עד להכרעת הנושא בדיון משפטי מלא, אשר נדחה לחודש ספטמבר 1997. לא ברור מתוך צו בית המשפט מה העילה המשפטית למתן צו המניעה הזמני.

עם זאת, נרמז בצו המניעה על קיום עילת הפרת זכות יוצרים של המבקשת בדו"ח. נאסר על המשיבים לגרום לפרסום והפצת הדו"ח ללא רשיון מאת המבקשת. משתמע מן הצו כי הקישור למסמך אשר מוצב באתר אינטרנט תוך הפרת זכות יוצרים, מהווה כשלעצמה עוולה אזרחית של "סיוע להפרת זכות יוצרים" (contributory infringement). בארה"ב, הכירו בתי המשפט בעילה של סיוע להפרת זכות יוצרים, כאשר אדם אשר יודע על פעולה מפרה של אדם אחר, משדל, גורם או תורם באופן מהותי לפעולה המפרה של אותו גורם אחר²⁵. יודגש כי דרושה כאן ידיעה, כוונה ומעורבות מהותית המיועדות לסייע בפעולה המפרה.

לסיכום - המלצות:

יש לכלול בתנאי השימוש של האתר תנאי הפוטר מאחריות לנזק שנגרם למשתמש עקב השימוש בחומר הנמצא באתרים מקושרים²⁶.

יש לוודא, לפחות לכאורה, כי אין בחומר באתרים מקושרים דבר אשר פרסומו עלול להחשב כבלתי חוקי במדינת האתר המפנה.

²³ סעיף 3 לחוק קובע: בית משפט ובית הדין יבטלו או ישנו, בהתאם להוראות חוק זה, תנאי בחוזה אחיד שיש בו - בשים לב למכלול תנאי החוזה ולנסיבות אחרות - משום קיפוח לקוחות או משום יתרון בלתי הוגן של הספק העלול להביא לידי קיפוח לקוחות (להלן - תנאי מקפח).

²⁴ <http://www.users.globalnet.co.uk/~dlheb/legal1.htm>

²⁵ Jonathan Rosenoer, *CyberLaw*, Springer, New York, 1997, pp. 5-6

²⁶ בנספח דוגמה של הודעת פטור אשר מגבשת כל האלמנטים שנזכרו בחוות דעת זאת.

6. הודעה מאת בעל אתר שאין לעשות קישור לאתר שלו ללא הסכמתו

לפעמים, בעל אתר מודיע לציבור או לגורם ספציפי, כי אין לבצע קישור לאתר שלו, ללא הסכמתו, או שאין לעשות את הקישור לאתר אלא בכפוף לתנאים מסוימים. הודעה זאת יכולה להיכלל בתנאי השימוש של האתר²⁷ או יכולה להישלח ישירות לגורמים מסוימים²⁸.

מה התוקף של הודעה כזאת, והאם יש לכבדה?

בנסיבות מסוימות, ההודעה עשויה לשמש כאמצעי לשמירת זכות קיימת, קרי, הזכות שלא יעשה קישור לאתר בניגוד לדיני הקניין הרוחני ובניגוד לרצון בעל האתר.

בנסיבות אחרות, בהעדר זכות במישור הקניין הרוחני, ההודעה עשויה ליצור זכות חוזית, במיוחד אם היא נכללת בתנאי השימוש של האתר, ותוכנה הוא כי אין לעשות קישור לאתר ללא הסכמת בעל האתר²⁹.

אם נקשרו יחסים חוזיים כאמור, נראה כי תנאי האוסר על ביצוע קישור לאתר מאתר אחר, ללא הסכמת בעל האתר, יהיה תקף- אלא אם כן קיימת עילה על פי דין לקבוע אחרת.³⁰

באתר אינטרנט CiAS קיימת הודעת זכויות יוצרים³¹ שבה נאמר כי מותר לעשות קישור לאתר באמצעות לוגו של האתר (סוגיה של קניין רוחני- סימני מסחר), כל עוד מודיעים על כך לפני כן. האם הודעה זאת מיועדת לשמר זכות קיימת במישור דיני הקניין הרוחני, או שמא היא יוצרת זכות המעוגנת בחוזה? שאלה זאת חשובה מאחר ואין ההודעה מבחינה בין שימוש מסחרי לבין שימוש לא מסחרי בלוגו כקישור. לפי דיני הקניין הרוחני, כפי שראינו לעיל, **רק השימוש המסחרי** בלוגו כקישור עלול להוות הפרה או דילול של סימן מסחר. לפיכך, לפי דיני הקניין הרוחני, אין מניעה משפטית לעשות שימוש בלוגו כקישור באתר לא מסחרי. לעומת זאת, אם להודעה הנ"ל תוקף חוזי, הרי היא חלה על אתרים מסחריים ולא מסחריים כאחד.

לאור כל האמור לעיל, כיצד על מעצב/בונה/מתחזק/בעל אתר אינטרנט להתנהג, נוכח הודעה בכל צורה שהיא כי אין לעשות קישור לאתר פלוני ללא הסכמת בעל האתר, או בכפוף לתנאים?

כפי שעולה מן הניתוח המשפטי לעיל, נושא זה עדיין נמצא בחיתוליו, ואין תשובות חד משמעיות לשאלות אלו. לפיכך, דומה שיש להתנהג במשנה זהירות, ולכבד הודעות הדורשות הסכמת בעל האתר המקושר לפני שכוללים קישור אליו, או הודעה ישירות מבעל אתר שיש להפסיק את הקישור לאתר שלו. לפי שעה, רצוי שבעל אתר מסחרי, אשר מבקש לעשות שימוש בלוגו של אתר מסחרי אחר כקישור לאתר האחר, יקבל את הסכמת בעל האתר המקושר לעשות כן. במישור הלא מסחרי, כמו באתרים של משרדי ממשלה, לא נראה כי דבר זה נחוץ.

²⁷ ראה/י תנאי השימוש באתר CiAS, <http://i-cias.com/c.htm>, בהם נאמר כי אין לעשות קישור לאתר באמצעות לוגו האתר מבלי להודיע על כך לבעלי האתר.

²⁸ Ticketmaster הודיעה ל-Microsoft שאסור לעשות קישור לאתר שלה, מבלי לשלם לה כסף. CNN ואח' הודיעו ל-TotalNEWS שאין לעשות קישור לאתרים שלהן, ואין להציג את אתריהן בתוך מסגרת של אתר TotalNEWS, ללא הסכמתן. The Shetland-News קישר לאתר ה-Shetland Times בניגוד לרצון ה-Shetland Times. למרות שבעלי אתרים הודיעו באופן מפורש וחד משמעי על התנגדותם לקישור לאתרים שלהם, בוצעו הקישורים.

במאמר "Hypertext Links: Are they legal?", (של משרד עורכי דין Russel McVeagh McKenzie Bartleet & Co. בניו זילנד, <http://www.rmmb.co.nz/ipdec96.html>), מדווח על כך כי הטלוויזיה בניו זילנד נוהגת להנחות מעצבי אתרי אינטרנט מקומיים שלא לעשות קישורים ישירות לדפים בתוך האתר (היינו, קישורים אשר עוקפים את דף הבית של האתר), או לעשות שימוש בלוגו של הטלוויזיה כקישור לאתר שלה מבלי לקבל הסכמה לכך.

²⁹ ראה/י סעיף 5 לעיל.

³⁰ ראה/י סעיף 5 לעיל.

³¹ הערה 27 לעיל.

יש וטוענים כי נימוסי האינטרנט (netiquette) מחייבים מתן הודעה **לכל אתר חיצוני** אשר מקשרים אליו (היינו, גם במישור הלא מסחרי). דעתי היא כי אין לעשות כן אלא באותם המקרים בהם בעל האתר המפנה חושש שמא הקישור לאתר מסוים עשוי לעורר התנגדות בעל האתר האחר לכך, וברצונו לוודא מראש שלא יהיו בעיות (באותם המקרים בהם נמסרה הודעה מפורשת מאת בעל אתר כי הקישור לאתר כפוף להסכמתו, נראה כי יש לכבד דרישה זאת, כאמור לעיל). במקרים אחרים, מתן הודעה **לכל** אתר מקושר יטיל נטל כבד ובלתי סביר על הניהול השוטף של אתרי אינטרנט, בהם התוכן משתנה בתדירות גבוהה, ובהם מוצגים מסמכים וחומר רב אשר עשויים לכלול קישורים רבים.

יתרה מזאת, הקישור מהווה את אבן היסוד של שפת ה-HTML, אשר עומדת ביסוד ה-WWW. במציאות זאת, יש לראות את כל מי שמקים אתר אינטרנט ב-WWW כמי שמסכים מכללא לכך שיבוצעו קישורים לאתר שלו - כל עוד הוא לא הודיע אחרת או כל עוד אין הדין (כגון דיני הקניין הרוחני) מחייב אחרת. לפיכך, אינני סבור שיש להודיע באופן גורף לכל אתר מקושר על הקישור אליו.

המלצות: בטרם כוללים קישור באתר לאתר חיצוני, יש לוודא בתנאי השימוש של האתר החיצוני שאין מניעה לביצוע הקישור, או שאין תנאים מוקדמים לביצוע הקישור, כגון קבלת הסכמת בעל האתר המקושר. יש גם לכבד תנאים אלו.

כמו כן, אם בעל אתר מסוים דורש הסרת קישור לאתר שלו, יש לכבד דרישה זאת.

מתן הודעה על קישור לאתר אחר, שעה שלא קיימת חובה על פי דין או על פי דרישת בעל האתר המקושר, יעשה על פי שיקול דעת בעל האתר המפנה בנסיבות בהן הוא סבור שהדבר נחוץ.

7. בעיות מיוחדות במשרדי ממשלה

משרדי ממשלה כפופים לדיני המינהל הציבורי הכלליים, הקובעים, בין השאר, כי יש לבצע פעולות באופן סביר ואין להפלות שלא כדין בין שווים.

בנוסף, סעיף 8.1.2. לתכ"ס, ספר מינהל משקי, קובע כי הפרסומת באתרים של משרדי הממשלה, תותר רק לאחר קבלת אישור לכך מהוועדה הבין-משרדית לאישור פרסומת מסחרית. קישור לאתר חיצוני עלול להתפרש כפרסומת לאתר החיצוני, במיוחד אם הוא אתר מסחרי, ואין קשר מהותי בין ההפניה אליו לבין נושא האתר ותפקיד המשרד, וככזה יצריך את אישור הוועדה הנ"ל.

בהתחשב באמור לעיל, יש לוודא כי החומר באתר המקושר הינו רלוונטי במידה סבירה לנושא האתר הממשלתי. בנוסף, יש לוודא ברמה סבירה שאין אתרים נוספים אשר אף הם רלוונטיים לאותו נושא, ואשר עלולים לטעון כי אי-הכללתם באתר המפנה מהווה מעשה של הפליה פסולה ע"י גוף שלטוני. ולבסוף, יש להבהיר באופן ברור כי הפניה לאתר חיצוני אינה מהווה פרסום או פרסומת לגבי אותו אתר.

המלצות: יש לוודא כי החומר באתר חיצוני שאתר ממשלתי כולל קישור אליו, רלוונטי לנושא האתר הממשלתי ולתפקיד המשרד בניהול האתר. כדי למנוע טענות של הפליה פסולה, יש לכלול בתנאי השימוש של האתר הודעה כי אין ההפניה לאתרים חיצוניים מהווה מתן גושפנקה או אישור לאתרים אלו, או לכל מוצר או חומר המוצג באתרים אלו.³²

³² ראה/י דוגמה של תנאים מומלצים בנספח

8. סיכום וריכוז המלצות

הסקירה הנ"ל מצביעה על הפוטנציאל לבעיות משפטיות בשימוש בקישורים באתרי אינטרנט. הדין בתחום זה טרם התגבש, ואנו עדים היום לחוסר ודאות אשר איננו בריא לאף אחד. לפיכך, תוך כדי הסקירה, ציינתי המלצות מעשיות אשר מיועדות להדריך משרדי ממשלה בנושא זה. להלן ריכוז ההמלצות, ובנספח דוגמה של תנאי שימוש/הודעה על פטור מאחריות בנוגע לשימוש בקישורים באתרים הממשלתיים. מומלץ לשבץ תנאים אלו בתנאי השימוש הקיימים באתר, או להוסיף אותם בכל צורה מתאימה אחרת.

ריכוז המלצות:

- אין להציג דף מאתר חיצוני במסגרת של האתר המפנה, מבלי לקבל מראש את הסכמת בעל האתר החיצוני.
- יש לציין בצורה ברורה באתר המקשר לאתרים חיצוניים, את מהות היחסים בין האתרים. בהעדר כל הסכם על ביצוע הקישור, מומלץ לציין כי לא קיים כל קשר מסחרי או אחר בין האתרים.
- יש לכלול בתנאי השימוש של האתר תנאי הפטור מאחריות לנזק שנגרם למשתמש עקב השימוש בחומר הנמצא באתרים מקושרים³³.
- יש לוודא, לפחות לכאורה, כי אין בחומר המקושר דבר אשר פרסומו עלול להחשב כבלתי חוקי בישראל.
- בטרם כוללים קישור באתר לאתר חיצוני, יש לוודא בתנאי השימוש של האתר החיצוני שאין מניעה לביצוע הקישור, או שאין תנאים מוקדמים לביצוע הקישור, כגון קבלת הסכמת בעל האתר המקושר. יש גם לכבד תנאים אלו.
- כמו כן, אם בעל אתר מסוים דורש הסרת קישור לאתר שלו, יש לכבד דרישה זאת.
- מתן הודעה על קישור לאתר אחר, שעה שלא קיימת חובה על פי דין או על פי דרישת בעל האתר המקושר, יעשה על פי שיקול דעת בעל האתר בנסיבות בהן הוא סבור שהדבר נחוץ.
- יש לוודא כי החומר באתר חיצוני שאתר ממשלתי כולל קישור אליו, רלוונטי לנושא האתר הממשלתי ולתפקיד המשרד בניהול האתר.
- כדי למנוע טענות של הפליה פסולה, יש לכלול בתנאי השימוש של האתר הודעה כי אין ההפניה לאתרים חיצוניים מהווה מתן גושפנקה או אישור לאתרים אלו, או לכל מוצר או חומר המוצג באתרים אלו.

מסמך זה הוכן על פי בקשת ועדת האינטרנט הממשלתית, במילוי תפקידי כיועץ המשפטי לועדה. המסמך נועד לשימוש הועדה בגיבוש הנחיות למשרדי הממשלה. הצגת המסמך בפני הציבור באתר האינטרנט של ועדת האינטרנט הממשלתית נעשית כשירות לציבור כולו, ולציבור המשפטנים בשירות המדינה בפרט. יש להדגיש כי אין בין כותב המסמך לבין הציבור כל יחסי עורך דין/לקוח, וכי אין מסמך זה מהווה יעוץ משפטי כלשהו לציבור.

³³ בנספח דוגמה של הודעת פטור אשר מגבשת כל האלמנטים שנזכרו בחוות דעת זאת.

נספח

קישורים (links) לאתרים אחרים

בשירות זה נמצאים קישורים (links) לאתרים אחרים.

הקישורים נועדים לנוחיות המשתמש בלבד.

לעניין קישורים לאתרים חיצוניים שאינם שייכים למדינת ישראל (אתרי צד ג'): אם לא צוין אחרת באתר זה, אין בין המשרד לבין בעלי אתרי צד ג' יחסים משפטיים או מסחריים, ואין למשרד כל שליטה או זכות בחומר הנמצא באתרים אלו.

אין המדינה אחראית לתוכן החומר הנמצא באתרי צד ג'.

אין לפרש קישורים לאתרי צד ג' כמתן גושפנקה, אישור, המלצה או העדפה על ידי המדינה או המשרד לאותם האתרים המקושרים, לרבות למסמכים וכל חומר אחר הנמצאים בהם, למפעילי האתרים או למוצרים המוצגים בהם.

בעת הכללת כל קישור בשירות זה, נמצא שהמידע באתר המקושר הינו מתאים למטרות השירות, וכי הקישור עצמו הינו תקין. ואולם, יתכן שבמהלך הזמן, חלו שינויים באתר המקושר. אם המשתמש סבור שאין האתר או החומר המקושר מתאימים, או אם נמצא כי הקישור אינו תקין, הוא מתבקש להודיע על כך למנהל האתר (webmaster). כמו כן, אם המשתמש סבור שיש אתר נוסף שרלוונטי לנושא שירות זה, הוא מתבקש להודיע על כך למנהל האתר (webmaster).